

Venäjä

Venäjällä yrityslainoitus supistunut, mutta pankkien tulos kohentunut. Keskuspankin tietojen mukaan pankkisektorin yhteenlasketun taseen loppusumma supistui viime vuonna 3,5 %, joskin ruplan vahvistuminen huomioiden tase kasvoi vajaat 2 % vuoden 2015 lopusta. Supistumisen taustalla on etenkin yrityslainakannan ja yritysten talletusten väheneminen 10 prosentilla vuoden aikana (valuuttakurssimuutokset huomioiden yrityslainakanta pieneni liki 4 %). Kotitalouksille myönnettyjen luottojen kanta sen sijaan kasvoi runsaan prosentin. Lähtötaso tosin on matalahko, sillä vuonna 2015 kotitalousluottojen kanta supistui 7 %.

Lainauksen supistumisesta huolimatta hoitamattomien luottojen osuus yrityslainakannasta oli edelleen yli 6 % ja osuus kotitalousluottokannasta noin 8 %. Viime kuukausina hoitamattomien luottojen kanta on alkanut pienentyä. Pankkisektorin yhteenlaskettu liikevoitto vuonna 2016 kasvoi 930 mrd. ruplaan eli liki viisinkertaiseksi edellisvuodesta. Suuret valtion kontrolloimat pankit Sberbank, VTB ja Gazprombank tuottivat yli puolet koko sektorin liikevoitosta.

Pankkisektorin siivoaminen huonokuntoisista ja pankkivalvonnan määräyksiä laiminlyövästä pankeista jatkuu määrätietoisesti. Ei ole lainkaan harvinaista, että konkurssinnettelyyn liittyvissä tilintarkastuksissa lisenssinsä menettäneiden pankkien toiminnasta löytyy monenlaisia rikkeitä ja rikoksia. Venäjällä oli vuoden 2017 alussa 623 toiminnassa olevaa luottolaitosta, joista 205 pankilla oli yleispankkilisenssi. Vuotta aiemmin luottolaitoksia oli 733. Kuluvana vuonna lisenssi on poistettu jo neljältä luottolaitokselta.

Venäjän keskuspankki alkaa ostaa markkinoilta valuuttaa finanssiministeriölle. Finanssiministeriön mukaan taustalla on se, että tänä vuonna federaatiobudjetin ylimääräisiä öljy- ja kaasuverotuloja (tuloja, joita kertyy Urals-öljyn hinnan ylittäessä budjetin hintaoletuksen 40 USD/tyynyri) ei käytetä budjettimenoihin. Menolisäysten sijasta ylimääräiset öljy- ja kaasuverotulot menevät valtion Reservirahastoon. Näin on tarkoitus toimia siihen asti, kun käyttöön otetaan lakimuutoksia edellyttävä uusi budjettisääntö.

Reservirahaston varat ja käytännössä kaikki hyvinvointirahaston likvidit varat on monen vuoden ajan sijoitettu ulkomaanvaluuttamääräisiin likvideihin kohteisiin. Finanssiministeriö alkaa nyt määrittää tarvittavien valuutanostojen kuukausittaisista määrää sen mukaan, miten paljon korkeampi öljyn hinta on kuin joulukuussa hyväksytyssä federaatiobudjetissa tehty oletus ja lisäksi kuinka paljon ruplan kurssi dollariin nähden eroaa budjettioletuksesta. Poikkeamat toiseen suuntaan johtaisivat puolestaan valuutan myyntiin. Kuukausiostojen (tai -myyntien) määrä julkaistaan etukäteen. Ne hoitaa käytännössä keskuspankki Venäjän valuuttamarkkinoilla, ja niitä tehdään jokaisen päivän mittaan helmikuusta alkaen, eräiden tietojen mukaan jo kuun alkupäivistä alkaen.

Keskuspankin mukaan ruplan kellutus säilyy eikä ruplan kurssia ohjata valuuttamarkkinatoimilla. Myös tämän vuoden lopulle asetetussa inflaatiotavoitteessa pysytään. Uusien valuuttaostojen vaikutuksen pankkien likviditeettiin keskuspankki arvioi lähes olemattomaksi.

Pankkien ja tarkkailijoiden piirissä alkavien valuutanostojen arvioidaan nykyisellä öljynhinnalla muodostuvan pieniksi suhteessa maan valuuttamarkkinoiden kaupankäyntivolyymiin. Uudet toimet on kuitenkin otettu vastaan hämmennyneinä. Viranomaisten on arvioitu hillitsevän ruplan kurssin nousua, jotta budjettiin kertyisi enemmän dollareissa määrättyjä öljy- ja kaasuverotuloja. Tämä lisäisi inflaatiota ja inflaatio-odotuksia. Usea taho on todennut, että viranomaisten valuuttamarkkinatoimet ja niiden kohottama epävarmuus voivat aiheuttaa siirtymää ruplamääräisistä varallisuuseristä valuuttamääräisiin, lisätä spekulatiota valuuttamarkkinoilla ja heikentää ruplaa. Myös sitä on pohdittu, miksi budjetin ylimääräisten öljy- ja kaasuverotulojen luomaa tilannetta ei hoideta yksinkertaisesti niin, että Reservirahastoa käytettäisiin vähemmän kuin hyväksytyssä budjetissa on suunniteltu.

Venäjän sijoitus laski korruptiovertailussa. Transparency Internationalin (TI) vuoden 2016 korruptiovertailussa Venäjän sijoitus aleni edellisvuodesta (joskin valtaosa tästä johtui uusien, paremmin sijoittuneiden maiden lisäämisestä vertailuun). Venäjä oli 176 maan joukossa sijalla 131 Ukrainan, Kazakstanin, Iranin ja Nepalin kanssa. Venäjän pistemäärä oli 29. Vuonna 2015 Venäjä oli samalla pistemäärällä 168 maan joukossa sijalla 119.

Kiinan sijoitus parani vuodesta 2015. Maa jakoi 40 pisteellä sijan 79 Intian, Brasilian ja Valko-Venäjän kanssa. Viime vuosina Kiina on panostanut korruption vastaisiin toimiin, jotka ovat kohdistuneet pääasiassa julkiseen sektoriin ja valtio-omisteisiin yrityksiin. Intian ja Brasilian sijoitukset pysyivät melko ennallaan (niiden pistemäärät paranivat hie-man). Vertailun kärkisijalla olivat Tanska ja Uusi-Seelanti.

TI:n vertailu tarkastelee näkemystä julkisen sektorin korruptiosta asteikolla 0–100. Maa saa vertailussa sitä alemmat pisteet, mitä huonommaksi tilanne nähdään. Pisteet laske-taan useiden muiden arvioita kokoavien tahojen indekseistä. Vertailussa huonosti menestyneillä mailla on tyypillisesti heikot taloudelliset ja poliittiset instituutiot kuten mm. oikeusjärjestelmä, media, kansalaisyhteiskunta ja julkinen hallinto.

Julkisen sektorin korruptio 2016

	Sijoitus	Muutos vuodesta 2015	Pisteet 2016	Muutos vuodesta 2015
Venäjä	131	-12	29	0
Kiina	79	4	40	3
Intia	79	-3	40	2
Brasilia	79	-3	40	2
Suomi	3	-1	89	-1

Lähde: Transparency International

Kiina

Kiina ja Yhdysvallat ovat taloudellisesti yhä riippuvaisempia toisistaan. Kiinan tavaravienti Yhdysvaltoihin oli viime vuonna \$389 mrd. (-5 % vuodentakaiseen verrattuna) ja tuonti \$135 mrd. (-10 %). Vaikka tavarakaupan ylijäämä supistuikin hieman edellisvuodesta, on kauppa Kiinalle huomattavan ylijäämäistä. Kiinan-kaupan alijäämä kattaa noin puolet Yhdysvaltojen koko ulkomaankaupan alijäämästä. Kaupan arvon laskusta huolimatta Kiina ja Yhdysvallat ovat toistensa tärkeimmät kauppakumppanit. Kiinan ulkomaankaupasta 14 % käydään Yhdysvaltojen kanssa ja Kiinan osuus Yhdysvaltojen ulkomaankaupasta on 16 %. Vuonna 2015 maiden yhteenlaskettu osuus maailmankaupasta oli 23 % ja maiden keskinäisenkin kaupan arvo 4 % maailmankaupasta.

Maiden välinen palvelukauppa on sitä vastoin Yhdysvalloille ylijäämäistä. Yhdysvaltalaisilastojen mukaan vuonna 2015 maan palveluvienti Kiinaan oli \$48 mrd. ja palvelutuonti Kiinasta \$15 mrd. Yhteensä yli puolet palveluviennistä Kiinaan selittyy kiinalaisten matkailulla, josta opiskelu kattaa vajaan puolet. Kiina on suurin Yhdysvaltojen matkailuviennin kuluttaja, ja vuonna 2015 Kiinan osuus oli 14 % koko matkailuviennistä ja 32 % opiskeluun liittyvästä matkustuksesta.

Kaupan ohella Kiinassa toimii paljon yhdysvaltalaisyrityksiä. Vuonna 2014 Kiinassa toimivien yhdysvaltalaisyritysten liikevaihto oli \$341 mrd. ja ne työllistivät 1,7 miljoonaa henkeä (5 % ulkomailla toimivien yhdysvaltalaisyritysten liikevaihdosta ja 12 % työvoimasta). Rhodium Groupin arvion mukaan yhdysvaltalaisyritysten vuosina 1999–2015 Kiinaan tekemien suorien sijoitusten yhteenlaskettu arvo oli \$228 mrd. Tämä on huomattavasti enemmän kuin Yhdysvaltojen raportoima \$75 mrd. suorien sijoitusten kanta Kiinassa v. 2015.

Viime vuosina myös Kiinan suorat sijoitukset Yhdysvaltoihin ovat kasvaneet nopeasti. Rhodiumin Groupin mukaan Yhdysvallat oli viime vuonna Kiinan suorien sijoitusten tärkein kohdema. Suorien sijoitusten arvo kolminkertaistui edellisvuodesta \$46 miljardiin ja vuosien 2000–2016 sijoitusten kumulatiivinen arvo oli \$109 mrd. Yli 70 % sijoituksista on yksityisten kiinalaisyritysten tekemiä. Rhodium arvioi, että vuoden 2015 lopussa Yhdysvalloissa toimi vajaa 2 000 kiinalaisomisteista yritystä, jotka työllistivät suoraan yli 90 000 henkeä.

Kiinalaisyhtiöt ovat myös hankkineet rahoitusta Yhdysvalloista. Tammikuussa NASDAQiin ja New Yorkin pörssiin oli listattuna 130 kiinalaisyhtiötä, joiden yhteenlaskettu markkina-arvo oli yli \$900 mrd. (3 % pörssien markkina-arvosta).

Maiden taloussuhteet ovat monipuolistuneet ja syventyneet viime vuosina. Presidentti Trump piti vaalikampanjassaan vahvasti esillä Kiinan-tuonnin vastaista retoriikkaa. Virkaanastujaisien jälkeenkin globalisaation vastaiset lausunnot ja toimet ovat jatkuneet. Mikäli Kiina-retoriikka johtaa varsinaisiin kauppaa ja liiketoimintaa rajoittaviin toimiin, on sillä suuret vaikutukset molempiin maihin.

Juanin kansainvälistyminen on vastatulessa. Pankkien välisiä maksuviestejä välittävä SWIFT raportoi juanin kansainvälisen käytön merkittävästä vähenemisestä. Joulukuussa juanin osuus kansainvälisistä pankkien välisistä maksuista oli enää 1,7 %, kun osuus oli vuotta aiemmin 2,3 %. Juanin käyttö on vähentynyt myös Kiinan ulkomaankaupan maksuissa. Juanin osuus Kiinan viennin ja tuonnin laskutusvaluuttana on pienentynyt viime kuukausina lähemmäs 10 prosenttia, kun osuus oli keskimäärin 25 % vuonna 2015. Lisäksi juantalletukset Hongkongissa vähenivät joulukuussa ennätyksellisen paljon, ja talletusten määrä on nyt enää karkeasti puolet vuosien 2014 ja 2015 huipputasoista.

Juanin kansainvälisen käytön väheneminen johtuu useista tekijöistä. Ensinnäkin juanin kurssi on heikentynyt ja heikkenemispaineet jatkuvat edelleen, mikä kannustaa pitämään hallussa muita valuuttoja. Toiseksi Kiina on viime kuukausina kiristänyt pääomarajoitteitaan hillitäkseen juanin heikkenemispaineita, mikä samalla rajoittaa juanin käyttömahdollisuuksia. Lisäksi Kiinan keskuspankki kiristi viime kesänä juanin offshore-talletuksien varantovaatimusta, minkä myötä ulkomailta päätyy aiempaa enemmän juaneita Kiinan keskuspankkiin. Vaikuttaakin siltä, että juanin kansainvälistymistavoitteesta on jouduttu tinkimään, kun viranomaiset pyrkivät puolustamaan valuutan nykyistä kurssitasoa.

Kiinassa syntyi paljon lapsia ja kaupungistuminen eteni vuonna 2016. Kiina väkiluku kasvoi tilastoviraston mukaan viime vuonna 8 miljoonalla 1 383 miljoonaan ihmiseen. Väestön lisääntymistä vauhditti lapsipolitiikan hölläminen, jonka myötä vauvoja syntyi reilu miljoona enemmän kuin vuonna 2015. Kiinan väestörakenne on kuitenkin huomattavan vinoutunut ja eläkeikäisten osuus väestöstä kasvaa nopeasti. Eläkeikä on varsin matala, naisilla pääsääntöisesti 55 vuotta ja miehillä 60 vuotta. Eliniänodote on keskimäärin 76 vuotta. Eläkeiän nosto on ollut aika-ajoin esillä, mutta päätöksistä ei ole vielä ilmoitettu. Kiinan hallituksen julkaisemien uusien arvioiden mukaan maan väkiluku tulee olemaan suurimmillaan 1 450 miljoonaa vuonna 2030, jonka jälkeen se alkaa supistua.

Kaupungistuminen, joka on yksi Kiinan talouskasvun keskeisiä ajureita, jatkui vahvana viime vuonna. Vuoden lopulla jo 57 % väestöstä asui kaupungeissa, kun osuus oli 50 % vuonna 2010. Osuutta kasvattaa sekä ihmisten muutto kaupunkeihin että kaupunkien laajeneminen. Kaupunkilaisten osuuden kasvusta huolimatta osuus on useimpiin kehittyneisiin talouksiin verrattuna edelleen matala. Esimerkiksi Japanissa kaupungeissa asuu 93 % väestöstä, Saksassa 75 %, Suomessa 84 % ja Yhdysvalloissa 82 %.

Maaseudun siirtotyöläisten määrä kasvoi edelleen ja oli 282 miljoonaa. Kuitenkin ihmisten, jotka ovat asuneet yli 6 kuukautta asumisoikeutensa (hukou) edellyttämän alueen ulkopuolella, määrä pieneni parilla miljoonalla. Tämä viittaa siihen, että pieni osa siirtotyöläisistä on saanut siirrettyä asumisoikeutensa nykyiseen olinpaikkaansa.